

Tunnistetiedot poistettu

Käännös

C-192/20-1

Asia C-192/20

Ennakkoratkaisupyyntö

Jättämispäivä:

5.5.2020

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Krajský súd Prešov (Slovakia)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

9.3.2020

Valittaja:

Prima banka Slovensko, a.s.

Vastapuoli:

HD

[– –]

VÄLIPÄÄTÖS

Krajský súd v Prešove (Prešovien alueellinen tuomioistuin, Slovakia) on päättänyt asiassa, jossa on valittajana **Prima banka Slovensko, a.s.**, kotipaikka [– –] [osoite] [– –] Žilina [– –] [tunnistenumero] ja vastapuolena **HD**, [– –] kotipaikka [– –] [osoite] [– –] Hradisko ja jossa on kyse **5083,79 euron takaisinmaksamisesta** korkoineen ja oikeudenkäyntikuluineen asiassa, jossa valittaja on valittanut okresný súd Kežmarokin (Kežmarokin piirituomioistuin, Slovakia) 20.9.2019 antamasta tuomiosta [– –] [asian numero],

seuraavaa:

Asian käsittely keskeytetään siviiliprosessilain (civilný sporový poriadok) 162 §:n 1 momentin c kohdan nojalla ja Euroopan unionin tuomioistuimelle esitetään seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

1. Onko kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annettua neuvoston direktiiviä 93/13/ETY (jäljempänä direktiivi 93/13), erityisesti sen 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa, tulkittuna yhdessä Euroopan unionin tuomioistuimen yhdistetyissä asioissa C-96/16 ja C-94/17 antaman tuomion kanssa, tulkittava siten, että ne **ovat esteenä** siviililain (občianský zákonník) 54 §:n 1 momentissa olevan suojelua koskevan puitesäännöksen kaltaiselle säännölle, jonka mukaan kuluttajan asemaa ei voida sopimuksella heikentää suhteessa lainsäädäntöön, jossa säädetään seuraavista luotonantajan oikeuksista kuluttajan viivästyessä luoton takaisinmaksussa:

- luotonantajan oikeus viivästyskorkoon hallituksen asetuksen määrittämissä rajoissa;
- luotonantajan oikeus muihin kuluttajalta vaadittaviin seuraamuksiin, jotka yhdessä viivästyskoron kanssa on rajattu maksamatta olevaan luoton pääomaan saakka;
- luotonantajan oikeus vahingonkorvaukseen, jos luotonantajalle syntynyt vahinko on suurempi kuin viivästyskorot, nimittäin määrällisesti rajoittamattomaan vahingonkorvaukseen, joka vastaa tosiasiallisesti aiheutunutta vahinkoa?

2. Jos vastaus ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen on myöntävä, tuomioistuin kysyy, ovatko Euroopan unionin perusoikeuskirjan 38 artiklan mukainen korkeatasoinen kuluttajansuoja sekä SEUT 4 artiklan 2 kohta ja 169 artiklan 1 kohta esteenä sille, että kuluttajan olisi maksettava sopimusvelvollisuuksien täyttämisen viivästyksestä **[alkup. s. 2]** luotonantajalle kiinteämääräinen korvaus luotonantajalle syntynyttä todellista vahinkoa vastaavan korvauksen sijaan, kun todellinen vahinko on pienempi kuin kiinteämääräinen korvaus.

Perustelut

I Tosiseikat

1. HD:llä on huollettavanaan nelihenkinen perhe (avopuoliso ja kaksi alaikäistä lasta). Lapsen syntymän jälkeen HD:n tulot muodostuivat ainoastaan vastasyntyneen lapsen hoitoa varten myönnettävästä tilapäisestä 746 euron suuruisesta kuukausittaisesta sosiaalietuudesta. Kyse oli HD:n ainoasta tulonlähteestä, ja sitä maksettiin lokakuuhun 2019 saakka. Sosiaalietuuden päättymisen jälkeen HD oletti saavansa 550 euron vähimmäispalkan suuruisia palkkaa.
2. HD ei kyennyt lyhentämään velkaansa, jonka kuukausikustannukset olivat noin 500 euroa. Velkojen takaisinmaksua varten HD otti Prima banka Slovensko a.s:ltä (jäljempänä pankki) uuden lainan, joka on tämän menettelyn kohteena. Pankki myönsi 17.6.2016 HD:lle 5700 euron suuruisen kulutusluoton (jäljempänä luotto),

jonka korko oli 7,9 prosenttia ja jonka HD sitoutui maksamaan takaisin 96 kuukausierässä, joista kunkin osuus oli 80,68 euroa.

3. HD maksoi luottoa takaisin elokuuhun 2017 asti ja maksoi syyskuussa 2017 vain osan kuukausierästä. HD maksoi kokonaisuudessaan 1162,60 euroa, joista pankki käytti luoton takaisinmaksuun 616,21 euroa.
4. Sopimusrikkomuksesta johtuen pankki julisti 28.12.2017 luoton välittömästi erääntyneeksi (maksun laiminlyönti). Pankki ilmoitti HD:lle, että luotto on maksettava kokonaisuudessaan takaisin yhdessä erässä, ja se nosti HD:tä vastaan kanteen seuraavien velkojen maksamiseksi:
 - I. maksamatta oleva luoton pääoma 5 083,79 euroa;
 - II. maksamatta oleva korko välittömästi erääntyneeksi julistamiseen asti 137,80 euroa;
 - III. viivästyskorko välittömästi erääntyneeksi julistamiseen asti 2,21 euroa;
 - IV. sopimussakkona 5 % maksamatta olevan 5 083,79 euron suuruisen luoton määrästä välittömästi erääntyneeksi julistamisesta alkavalta ajalta luoton kokonaissumman takaisinmaksuun asti;
 - V. vakuutusmaksut 3,96 euroa;
 - VI. viivästyskorot 5 % maksamatta olevien 137,80 euron suuruisen korkojen määrästä välittömästi erääntyneeksi julistamisesta takaisinmaksuun asti;
 - VII. **sopimuskorko 7,90 % maksamatta olevan 5 083,79 euron suuruisen luoton määrästä välittömästi erääntyneeksi julistamisesta alkavalta ajalta luoton kokonaismäärän takaisinmaksuun asti.**
5. Okresný súd Kežmarok (jäljempänä okresný súd) hyväksyi kanteen suurimmilta osin ja määräsi HD:n maksamaan pankille 4 kohdan I, II, III, IV ja V alakohdissa määritetyt määrät. [Alkup. s. 3]
6. Okresný soud kuitenkin hylkäsi kanteen 4 kohdan VI ja VII alakohdan vaatimukset.
7. Okresný súd ei siis katsonut, että pankilla olisi oikeutta **7,90 %:n sopimuskorkoon maksamatta olevan 5 083,79 euron suuruisen luoton määrästä välittömästi erääntyneeksi julistamisesta alkavalta ajalta luoton kokonaismäärän takaisinmaksuun asti**. Okresný súd perusteli hylkäämisen pääosin siten, että laissa määritetään luotonantajan oikeudeksi saatavien maksuajan päätyttyä (välittömästi erääntyneeksi julistamisen jälkeen) ainoastaan viivästyskorkojen vaatiminen (siviililain 517 §:n 2 momentti), ja tätä näkemystä tukevat sekä Najvyšší súd Slovenskej republiky (ylin tuomioistuin, Slovakia) [– –] [asian numero] että Ústavný súd Slovenskej republiky (perustuslakituomioistuin,

Slovakia) [– –] [asian numero]. Okresný súd viittasi lisäksi siihen tosiseikkaan, että tuomioistuin oli jo aiemmin toisessa asiassa päättänyt lainvoimaisesti, että vastaavanlainen, viivästyskoron lisäksi maksettavia korkoja (jäljempänä korkojen päällekkäisyys) koskeva pankin sopimuslauseke oli kohtuuton sopimusehto, minkä seurauksena pankkia kielletään käyttämästä tällaista ehtoa siviililain 53a §:n nojalla.

8. Pankki valitti tuomiosta ja vaati, että toisen asteen tuomioistuin hyväksyisi sen vaatimuksen paitsi viivästyskorkojen myös sopimusperusteisten korkojen osalta luoton välittömän irtisanomisen ajankohdasta alkaen. Pankki viittasi muun muassa Euroopan unionin tuomioistuimen (jäljempänä unionin tuomioistuin) yhdistetyissä asioissa C-96/16 ja C-94/17 antamaan tuomioon, jossa unionin tuomioistuin viittasi korkojen tehtävään korvauksena lainatun rahan käyttöön antamisesta.
9. Unionin tuomioistuimen antama tuomio (C-96/16 ja C-94/17), jossa vastataan espanjalaisen tuomioistuimen kysymyksiin, on johtanut tulkinnallisiin epäselvyyksiin. Sitä suuremmalla syyllä toisen asteen tuomioistuin erottaa toisistaan yhtäältä (sopimusperusteiset) korot, jotka maksetaan vastikkeena luottopalvelusta, ja toisaalta lailliset viivästyskorot seuraamuksina ja osittaisina korvauksina. Slovakian lainsäädäntö poikkeaa Espanjan lainsäädännöstä saatavan maksamisen viivästymisten aiheuttamien velallisiin kohdistuvien seuraamusten osalta. Slovakian lainsäädännössä säädetään nimenomaisesti saatavan erääntymisen jälkeisestä järjestelmästä, johon kuuluvat 1. viivästys korko, 2. vahinko, 3. muut seuraamukset (esimerkiksi sopimussakot), 4. kaikkien seuraamusten yhteinen yläraja ja 5. kielto poiketa lakisääteisestä vaatimuksesta kuluttajan vahingoksi.

II Slovakian oikeus

10. Siviililain 54 §:n 1 momentin [– –] [kohdan numero] mukaan **kuluttajasopimuksessa määrätyillä sopimusehdoilla ei saa poiketa tästä laista kuluttajan vahingoksi**. Kuluttaja ei etenäkään voi etukäteen luopua tällä lailla tai erityisillä kuluttajansuojasäännöksillä hänelle taatuista oikeuksista tai muulla tavoin huonontaa sopimuksen mukaista asemaansa.
11. Kauppalain (obchodný zákonník) 503 §:n 1 momentin [– –] [kohdan numero] mukaan **koronmaksuvelvollisuus syntyy samanaikaisesti käytettyjen varojen takaisinmaksuvelvollisuuden kanssa**. Jos myönnettyjen varojen takaisinmaksun määräaika on pidempi kuin yksi vuosi, korot on maksettava kunkin kalenterivuoden lopussa. Kun loput myönnettyistä varoista on maksettava takaisin, myös niiden **[alkup. s. 4]** korot on maksettava.
12. Siviililain 517 §:n 2 momentin mukaan on niin, että ”jos rahamääräistä velkaa ei makseta takaisin määräajassa, **luotonantajalla on oikeus**, mikäli velallinen ei ole kyseisen lain nojalla velvollinen maksamaan viivästysmaksua, **vaatia velallista maksamaan viivästyskorkoa velan takaisinmaksun lisäksi**. Viivästyskoron ja -maksun määrä on määritetty täytäntöönpanoasetuksessa”.

13. Siviililain 519 §:n mukaan luotonantajan oikeutta saada korvausta velallisen viivästyksestä aiheutuneesta vahingosta ei rajoiteta; rahamääräisen velan takaisinmaksun viivästyessä voidaan vaatia vahingonkorvausta, mutta ainoastaan siinä tapauksessa, että viivästyskorot tai -maksut eivät kata vahinkoa.

14. Hallituksen asetuksessa nro 87/1995 säädetään seuraavaa:

3 § Viivästyskorkojen määrä on viisi prosenttiyksikköä suurempi kuin Euroopan keskuspankin peruskorko [– –] [viittaus säännökseen], joka on voimassa ensimmäisenä rahavelan takaisinmaksun viivästyspäivänä.

3a §

”1)

Jos kuluttajasopimuksen tarkoituksena on varojen tarjoaminen kuluttajalle, kuluttajan varojen takaisinmaksun viivästyminen määrättävät seuraamukset eivät saa yhdessä ylittää todellisen vuosikoron keskiarvoa, joka on viimeksi julkaistu ennen viivästyminen erityissäännöksen [viittaus säännökseen] mukaisesti, yli 10 prosenttiyksiköllä vuodessa, mutta kuitenkin niin, että ne eivät ylitä tässä hallituksen asetuksessa määritettyjä viivästyskorkoja kolminkertaisesti; ratkaisevana pidetään samantyyppisten kulutusluottotyyppien todellista vuosikorkoa.

2)

Edellä 1 momentissa tarkoitettuina seuraamuksina pidetään viivästyskorkoja, sopimussakkoja ja mitä tahansa muuta varojen takaisinmaksussa tapahtuvista kuluttajan viivytyksistä aiheutuvia seuraamuksia.

3)

Jos 1 momentissa säädetty seuraamukset vastaavat määrältään käyttöön annettuja varoja, muut kuluttajan takaisinmaksun viivästyminen määrättävät seuraamukset eivät saa ylittää tässä hallituksen asetuksessa säädettyä viivästyskorkoa.

15. Siviililain 53a §:ssä [– –] [momentin numero] säädetään, että kun tuomioistuin toteaa, että tietty kuluttajasopimuksessa järjestelmällisesti käytetty sopimusehto, jonka sisältöön kuluttaja ei lähtökohtaisesti voi olennaisesti vaikuttaa, tai yleisissä sopimusehdoissa oleva ehto on pätemätön, koska se on kohtuuton, tai kun tuomioistuin epäilee elinkeinonharjoittajalta oikeuden maksuun tällaisen ehdon vuoksi, elinkeinonharjoittaja on velvollinen lopettamaan tällaisen ehdon tai samansisältöisen ehdon käytön kaikissa kuluttajasopimuksissa. Elinkeinonharjoittajalla on sama velvollisuus myös silloin, kun tuomioistuin määrää sen tämän ehdon perusteella palauttamaan kuluttajalle perusteettomasti saamansa edun, korvaamaan vahingon tai maksamaan asianmukaisen taloudellisen

korvauksen. Sama velvollisuus koskee myös elinkeinonharjoittajan [alkup. s. 5] oikeudellista seuraajaa.

III Euroopan unionin oikeus

16. Direktiivin 93/13 13. perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden lakien ja asetusten, joissa suoraan tai välillisesti vahvistetaan kuluttajasopimusten ehdot, osalta oletetaan, että ne eivät sisällä kohtuuttomia ehtoja; tämän vuoksi ei ole tarpeen saattaa tämän direktiivin säännöksiä koskemaan ehtoja, joissa heijastuvat pakolliset lait tai asetukset, tai niiden kansainvälisten sopimusten, joissa jäsenvaltiot ja yhteisö ovat osallisina, periaatteet tai määräykset; tässä suhteessa 1 artiklan 2 kohdan ilmaisu ”pakolliset lait ja asetukset” kattaa myös ne säännöt, joita lain mukaan sovelletaan sopimuspuolten välillä silloin, kun muusta järjestelystä ei ole sovittu.”

Kyseisen direktiivin 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tämän direktiivin tarkoituksena on lähentää jäsenvaltioiden elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä tehtyjen sopimusten kohtuuttomia ehtoja koskevia lakeja, asetuksia ja hallinnollisia määräyksiä.

Tämän direktiivin säännökset eivät koske pakollisia lakeja tai asetuksia heijastavia sopimusehtoja eikä kansainvälisten sopimusten, joissa jäsenvaltiot ja yhteisö ovat osallisina, määräyksiä tai periaatteita, varsinkaan liikenteen alalla.”

Direktiivin 3 artiklan 1 ja 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Sopimusehtoa, josta ei ole erikseen neuvoteltu, pidetään kohtuuttomana, jos se hyvän tavan vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille.

Liitteessä on ohjeellinen luettelo, joka ei ole tyhjentävä, niistä ehdoista, joita voidaan pitää kohtuuttomina.”

Direktiivin 4 artiklan 1 kohdan sanamuoto on seuraava:

”Sopimusehdon kohtuuttomuutta arvioidaan ottaen huomioon sopimuksen kohteena olevien tavaroiden ja palvelujen luonne ja viitaten sopimuskentekohetkellä kaikkiin sopimuksen tekoon liittyviin olosuhteisiin sekä kaikkiin muihin sopimuksen ehtoihin tai toiseen sopimukseen, josta se on riippuvainen, sanotun kuitenkin rajoittamatta 7 artiklan soveltamista.”

Direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisen

lainsäädännön mukaisesti ja että [alkup. s. 6] sopimus jää muilta osin osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja.”

Kyseisen direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on kuluttajien ja kilpailevien elinkeinonharjoittajien edun vuoksi varmistettava, että on olemassa riittäviä ja tehokkaita keinoja kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa.”

Kyseisen direktiivin 8 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltiot voivat antaa tai pitää voimassa tämän direktiivin soveltamisalalla perustamissopimuksen mukaisia tiukempia säännöksiä varmistaakseen kuluttajalle suojelun korkeamman tason.”

Direktiivin liitteen 1 kohdan e alakohdassa mainitaan direktiivin 3 artiklan 3 kohdassa tarkoitettujen ehtojen luettelossa ehdot, joiden tarkoituksena tai seurauksena on ”**suhteettoman suuren korvauksen vaatiminen kuluttajalta, joka ei täytä velvollisuuksiaan**”.

IV Ennakkoratkaisukysymys

Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys

17. Luotonantajalla on Slovakian lainsäädännön nojalla oikeus vaatia velalliselta (mukaan lukien kuluttajan asemassa olevalta velalliselta) viivästyskorkoa, jonka suuruuden määrittää hallitus kulloisenkin taloustilanteen mukaisesti (1). Jos luotonantajalle on aiheutunut vahinkoa, joka on viivästyskorkoa suurempi, on luotonantajalla oikeus vahingonkorvaukseen. Jos luotonantajalle on aiheutunut vahinkoa, luotonantajan vahingonkorvausoikeutta ei ole rajoitettu laissa. Ainoana rajoituksena on **todellisen** vahingon raja. **Laissa edellytetään kuitenkin, että vahingosta vähennetään viivästyskorot, jotka toimivat eräänlaisena kiinteämääräisenä vähimmäisvahingonkorvauksena**, ja (viivästyskorkojen) kiinteämääräisyys on hyväksyttävää siksi, että viivästyskorkoja koskevalla järjestelmällä on samalla myös seuraamusten tehtävä.
18. Tuomioistuin toteaa, että edellisessä kohdassa tarkoitettut oikeudet kuuluvat lain nojalla luotonantajalle, vaikkei niistä olisi erikseen sovittu. Laissa siis taataan luotonantajalle **täysimääräinen** vahingonkorvaus kuluttajan maksujen viivästyessä, mutta samanaikaisesti se kieltää kuluttaja-asioissa kuluttajan aseman heikentämisen sopimuksella.
19. Niiden oikeuksien lisäksi, jotka perustuvat lailla rajattuun seuraamus- ja vahingonkorvausjärjestelmään, pankki vetoaa unionin tuomioistuimen yhdistetyissä asioissa C-96/16 ja C-94/17 antamaan tuomioon ja soveltaa

sopimuskorkoja samanaikaisesti viivästyskorkojen kanssa ja väittää, [alkup. s. 7] että korkoja on maksettava rahojen takaisinmaksuun asti. Tätä näkemystä tukee se seikka, että velallinen käyttää rahaa, minkä perusteella hänen on myös maksettava korkoa. Näin syntyi myös ongelma, jonka vuoksi tuomioistuin esitti ennakkoratkaisukysymyksen.

20. Ei pitäisi olla epäilystä siitä, että jos kuluttaja ei maksa rahoja takaisin, on hänen maksettava viivästyksestä aiheutuvat kulut. Kuten tuomioistuin on jo todennut, Slovakian lainsäädännössä luotonantajille annetaan oikeus saada **täysi** korvaus rahojen maksamatta jäämisestä aiheutuneista kuluista ja oikeus seuraamuksiin (viivästyskorot). Rahojen käytettäväksi antamiseen perustuvat sopimuskorot kuitenkin vastaavat **palvelun hintaa**, ja Slovakian lainsäätaja sääntelee ainoastaan yhden sopimustyyppin osalta velvollisuutta maksaa tuotteen hinta sovitun ajanjakson jälkeenkin, nimittäin irtaimen omaisuuden vuokraamisesta ammattikäyttöön (2).
21. Luottojen osalta siviililaissa ei säädetä nimenomaisesti palvelun hinnan maksua koskevasta mahdollisuudesta rahojen käyttöön tarkoitetun sovitun ajan jälkeen. Lainsäädännössä säädetään korvauksen lisäksi ainoastaan velvollisuudesta maksaa viivästyskorkoa, ja samalla siinä vahvistetaan hallituksen asetuksen mukainen viivästyskorkojen enimmäismäärä. Sopimuskorot ovat tämän laissa säädetyn rajan vastaisia.
22. Tuomioistuin pohtii korkojen ja viivästyskorkojen päällekkäisyyden seurauksia ja sitä, rikkooko tällainen päällekkäisyys koko kansallisessa lainsäädännössä säädettyä seuraamus- ja vahingonkorvausjärjestelmää.
23. Luotonantaja voi turvautua muihin seuraamuksiin, kuten sopimussakkoon, mutta jos kaikki seuraamukset ylittävät itse saatavan pääoman, luotonantajalla on sen jälkeen enää oikeus viivästyskorkoihin (3).
24. Slovakian lainsäädännössä luotonantajille sallitaan siis **täyden korvauksen** saaminen vahingosta, joka niille on aiheutunut siitä, että kuluttaja on rikkonut sopimusta. Lainsäädännön mukaan tällainen järjestelmä koskee kaikkia velkojia rahamääräisten saatavien osalta, kuten urakkasopimuksia, vuokrasopimuksia, kulutusluottosopimuksia ja muita sopimuksia. Siviililaki ei suosi viivästyskorkojen osalta pankkeja ja muita luoton välittäjiä millään tavoin suhteessa muihin rahamääräisten saatavien velkojiin.
25. **Laissa kielletään kuluttajan aseman heikentäminen sopimuksella suhteessa siviililaissa säädettyyn (siviililain 54 §:n 1 momentti).**
26. Ei tulisi olla epäilystäkään siitä, että laissa säädetyn seuraamusjärjestelmän, joka mahdollistaa luotonantajalle aiheutuneen vahingon korvaamisen kokonaisuudessaan, lisäksi vaaditut sopimuskorot (korkojen päällekkäisyys) ylittävät laissa säädetyn kehyksen, mikä heikentää kuluttajan asemaa verrattuna laissa säädettyyn, mikä on vastoin siviililain 54 §:n 1 momenttia.

27. Jos Slovakian lainsäädäntöä ei otettaisi huomioon ja jos lähdetäisiin yksinomaan velvollisuudesta maksaa korkoja viivästyskorkojen lisäksi, kuluttaja joutuisi voimassa olevan lainsäädännön näkökulmasta erittäin epäoikeudenmukaiseen tilanteeseen. **Luotonantajalla olisi nimittäin luoton pääoman yksipuolisen välittömästi erääntyneeksi julistamisen jälkeen [alkup. s. 8] kaikkien sopimukseen sisältyvien oikeuksien, mukaan lukien korot, lisäksi mahdollisuus vaatia viivästyskorkoa ja vaatia muita seuraamuksia ja vahingonkorvausta. Toisaalta kuluttaja ei saisi mitään sopimusperusteisia etuja.**
28. **Sopimukseen perustuvien oikeuksien suhde luoton pääoman välittömästi erääntyneeksi julistamisen jälkeen olisi siten 100:0 kuluttajan vahingoksi, kun taas luotonantaja hyötyisi ”100:n” lisäksi vielä lainsäädännön turvaamasta seuraamus- ja vahingonkorvausjärjestelmästä.**
29. Slovakian lainsäädännön nojalla pankilla ei ole velvollisuutta julistaa luoton pääomaa erääntyneeksi. Kyse on pankin oikeudesta. Jos pankki ei julista luoton pääomaa välittömästi erääntyneeksi, sillä on oikeus sopimuskorkoon sopimuksen mukaisesti sovitun ajanjakson loppuun asti. On kuitenkin lähes varmaa, että jos pankki julistaa luoton pääoman välittömästi erääntyneeksi, pankin kannan hyväksyminen tarkoittaisi pankille erääntymistilanteessa huomattavasti edullisempaa tulosta korkojen ja viivästyskorkojen päällekkäisyyden näkökulmasta. Mitä aiemmin luoton pääoma julistetaan välittömästi erääntyneeksi, sitä aiemmin pankki voi hyötyä korkojen päällekkäisyydestä. Jos tällainen suuntaus yhdistetään kuluttajan epäedulliseen ja sosiaalisesti heikkoon tilanteeseen, tällainen järjestelmä heikentäisi kuluttajien elämänlaatua.
30. Ei voida olettaa, että sadattuhannet kuluttajat rikkoisivat velvollisuuttaan maksaa takaisin kulutusluottoja rahankäytön innostuksen vallassa, kun takaisinmaksun viivästyksen seurauksena on tuomioistuin- ja täytäntöönpanomenettelyjä, joissa kuluttajien omaisuutta usein ulosmitataan.
31. Ongelma vaikuttaa pikemminkin olevan yhtäältä kuluttajien epäedullisessa varallisuustilanteessa, kuten HD:n tapaus osoittaa, ja toisaalta siinä, että luotonantaja on laiminlyönyt velvollisuutensa arvioida kuluttajan luottokelpoisuus eikä ole noudattanut ammatillista huolellisuutta arvioidessaan luoton myöntämistä kuluttajan varallisuuden perusteella. Pankki olisi kyennyt helposti tunnistamaan HD:n luottokelpoisuuden riittämättömyyden, mutta se myönsi luoton ja vaati heti suojaa. Kulutusluottodirektiivillä halutaan varmistaa kuluttajan luottokelpoisuuden huomioon ottaminen (4).
32. Tuomioistuin toteaa, että oikeuskäytännön valossa pankin saatava on myös varallisuus oikeudellinen ja että lailla suojataan tätä varallisuus oikeutta viivästyskoroilla, oikeudella vahingonkorvaukseen ja muilla seuraamuksilla. Suorituksen viivästyminen ja viivästyskorot liittyvät tyypillisesti oikeuden loukkauksiin perustuviin oikeuksiin, kun taas korot, jotka ovat hinta ajanjaksolta,

jonka raha on käytettävissä, liittyvät rahan **sallitun** käytön ajanjaksoon, joka on loogisesti sopimuksessa sovittu ajanjakso, jonka päättyessä rahamäärä erääntyy.

33. Myös Slovakian lainsäädännössä viivästyskorot ovat seuraamus ja sopimuskorot ovat vastiketta varojen käyttöön antamisesta. Ero on kuitenkin se, että Slovakian siviililaissa ei säädetä kuluttajien eikä muiden velallisten velvollisuudesta maksaa viivästyskoron lisäksi samanaikaisesti sopimuskorkoa viivästymisen jälkeen. Jokaisella velkojalla, jonka saatava on rahamääräinen, on oikeus vaatia kuluttajalta, jonka suoritus viivästyy, laissa säädeltyä viivästyskorkoa. Kyse ei siis ole oikeudesta korkoihin, **[alkup. s. 9]** jotka ovat vastiketta varojen käyttöön antamisesta sopimuksessa hyväksytyt ajanjakson ajaksi maksuajan päättymiseen asti. Kun lainan erääntymiseen saakka sopimus täytetään asianmukaisesti ja sovelletaan sopimusperusteisia korkoja, lainan erääntymisen jälkeen sopimusta rikotaan, mikä on perusteena vaatimuksille, joita ovat erityisesti sopimussakko ja vahingonkorvaus.
34. Kuten tuomioistuin on jo todennut, ainoa siviililain mukainen sopimustyyppi, johon sisältyy velvollisuus maksaa hinta sovitun ajanjakson jälkeenkin, on siviililain 723 §:n 1 momentissa tarkoitettu irtaimen omaisuuden vuokraaminen ammattikäyttöön, jolloin sopimuksessa sovittu hinta (vuokra) on voimassa sovitun ajan päätyttyäkin (2).
35. Slovakian lainsäädännössä 1) ei säädetä kuluttajan käyttöön luovutettujen varojen käyttöön perustuvista koroista sen jälkeen, kun saatava on erääntynyt, vaan ainoastaan viivästyskoroista ja muista seuraamuksista ja vahingonkorvauksesta, ja 2) lainsäädännössä kielletään 1 kohdan mukaisen säännellyn tilan heikentäminen sopimuksella (siviililain 54 §:n 1 momentti).
36. Korkojen maksaminen satavan eräännyttyä sai aikaan epäilyksiä, joiden vuoksi tuomioistuin päätti esittää ennakkoratkaisukysymyksen [– –]
- [– –] [ensimmäisen kysymyksen toisto]

Toinen ennakkoratkaisukysymys

37. Tuomioistuin esittää toisen kysymyksen siltä varalta, että vastaus ensimmäiseen kysymykseen on myöntävä, eli siltä varalta, että unionin oikeus olisi esteenä Slovakian säännökselle, joka koskee takaisinmaksun viivästystä ja kieltoa heikentää kuluttajan asemaa sopimuksella.
38. Ei ole epäilystäkään siitä, että jos kuluttaja maksaa rahan pankille ajoissa takaisin (eräpäivään mennessä), pankki pyrkii luonnollisesti tekemään uuden sijoituksen. Ei kuitenkaan pitäisi olla epäilystä siitäkään, että uudella sijoituksella uuden kuluttajan kanssa ei välttämättä voida taata samoja hyötyjä kuin aiemman kuluttajan kanssa. **[Alkup. s. 10]**

39. Tästä syystä sopimuskorot, jotka olisi maksettava päällekkäin seuraamusten ja vahingonkorvausten kanssa, vastaavat lähinnä kiinteämääräistä vahingonkorvausta. Kiinteämääräisten korvausten maksaminen sillä oletuksella, että todellinen vahinko on pienempi, nostaa esiin perustavanlaatuisia kysymyksiä ja epäilyjä sekä vie pohjaa käsitykseltä kuluttajien elämänlaadun parantamisesta. Tästä syystä tuomioistuin esittää toisen kysymyksen

[– –] [toisen kysymyksen toisto]

[– –] [muutoksenhakuohjeet]

[– –] [paikka ja päiväys]

[– –] **Michal Boroň**

jaoston puheenjohtaja, esittelevä tuomari

[– –]

Selitykset ja viitteet:

1. Slovakian hallitus on aikaisemmin vahvistanut korkojen enimmäismääräksi 24 % ajalle 20.12.1993–16.3.1995. (<https://www.najpravo.sk/clanky/vyvoj-sadzieb-urokov-z-omeskania.html?print=1>)
2. Siviililain 723 §:n 1 momentissa säädetään, että jos vuokraaja palauttaa tavaran vasta sovitun ajan jälkeen, on vuokraaja velvollinen maksamaan vuokraa tavaran palauttamiseen saakka. Jos palauttaminen viivästyy, on vuokraaja velvollinen maksamaan myös viivästysmaksun.
Hallituksen asetuksen 87/1995 3a §:n 3 momentti, ks. kohta 13.
3. Slovakiassa on vireillä noin 3 500 000 täytäntöönpanomenettelyä; ks. myös unionin tuomioistuimen määräys C-76/10 **[alkup. s. 11]**
4. Kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta 23.4.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/48/EY johdanto-osan 28 perustelukappale.
5. Esimerkiksi yhdistetyissä asioissa C-240/98–C-244/98: ”kuluttaja on elinkeinonharjoittajaan nähden heikompi osapuoli sekä neuvotteluaseman että tietojen puolesta, mikä johtaa kuluttajan sitoutumaan elinkeinonharjoittajan ennakolta laatimiin sopimusehtoihin ilman, että hän voisi vaikuttaa niiden sisältöön. Direktiivin 6 artiklan - jossa jäsenvaltioille asetetaan velvollisuus säätää, että kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia - tavoitetta ei voitaisi saavuttaa, jos kuluttajilla itsellään olisi velvollisuus vedota

tällaisten ehtojen kohtuuttomuuteen. Sellaisissa riita-asioissa, jotka koskevat usein vähäisiä määriä, asianajopalkkiot voivat olla suuremmat kuin se intressi, joka on kyseessä, mikä voi aiheuttaa sen, ettei kuluttaja puolustaudu kohtuuttoman ehdon soveltamista vastaan. Vaikka on totta, että eräissä jäsenvaltioissa prosessioikeudelliset säännöt mahdollistavat sen, että yksityiset puolustavat itse etujaan tällaisissa riita-asioissa, on kuitenkin olemassa vähäistä suurempi vaara siitä, että kuluttaja ei muun muassa tiedonpuutteen vuoksi vetoa sellaisen sopimusehdon kohtuuttomuuteen, johon häntä vastaan vedotaan.”

TYÖASIAKIRJA